

Stiftelsesklagenemnda

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 2019/0653

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse av klage av 12. juni 2019 fra 14 ulike stiftelser på Stiftelsestilsynets vedtak av 23. mai 2019.

Saken gjelder Stiftelsestilsynets vedtak om å avslå søknad om sammenslåing av 14 stiftelser. Stiftelsestilsynet har i sitt vedtak avslått styrenes søknad om sammenslåing under henvisning til at stiftelsene ikke har «*i det vesentlige likeartet formål*», jf. stiftelsesloven § 45 annet ledd bokstav b), og at omdanningsvilkårene i stiftelsesloven § 46 første ledd ikke er oppfylt.

Spørsmålet i klagesaken er om vilkårene for sammenslåing ved omdanning etter stiftelsesloven § 46 er oppfylt, slik at stiftelsene kan slås sammen.

1 Stiftelsesklagenemndas kompetanse og sammensetning

Stiftelsesklagenemndas kompetanse er fastsatt i lov 15. juni 2001 nr. 59 om stiftelser (stiftelsesloven) § 7a. Etter bestemmelsen avgjør Stiftelsesklagenemnda klager på enkeltvedtak fattet av Stiftelsestilsynet i medhold av bl.a. stiftelsesloven.

Stiftelsesklagenemnda har full prøvelsesadgang, jf. lov 10. februar 1967 om behandlingsmåten i forvaltningssaker (forvaltningsloven) § 34. Klagen er rettidig fremsatt og vilkårene for å behandle klagen er til stede, jf. forvaltningsloven §§ 29 og 32.

Ved Stiftelsesklagenemndas behandling og avgjørelse av klagen deltok lederen Gudmund Knudsen og medlemmene Kamilla Silseth og Henning Sollid.

2 Sakens bakgrunn i hovedtrekk

I søknad av 2. november 2018 søkte 14 stiftelser om sammenslåing. Sammenslåing var planlagt gjennomført ved at 13 stiftelser ønsker å slå seg sammen med Trondheim kommune sosiallegat til økonomisk vanskeligstilte enslige og familier, org. nr. 875 385 712.

I det følgende gis en oversikt over stiftelsenes navn, formål, egenkapital, utdelinger de siste årene og annen relevant informasjon.

Den overtakende stiftelsen Trondheim kommune sosiallegat til økonomisk vanskeligstilte enslige og familier er opprettet ved sammenslåing av en rekke legater. Ifølge vedtektene § 4 skal stiftelsens årlige nettoavkastning deles ut «*til økonomisk vanskeligstilte familier og enslige mellom 18 og 60 år som er bosatt i Trondheim.*» Stiftelsens egenkapital per 31. desember 2018 var 4 011 573 kroner.

Det er i søknaden foreslått følgende nye formålsbestemmelse for stiftelsen:

«Sosiallegat til økonomisk vanskeligstilte enslige og familier er en alminnelig stiftelse med formål å gi økonomiske bidrag til enkeltpersoner hjemmehørende i Trondheim kommune, og til humanitære og ideelle organisasjoner eller tiltak av sosial karakter som kommer målgruppen til gode.»

Bankdirektør Helmer Lundgreen og søn grosserer Johan Fredrik Roshauv Lundgreens legat, org. nr. 971 507 365, skal ifølge vedtektene § 4 dele ut den årlige nettoavkastningen til Sjømenns Aldershjem til vedlikehold og modernisering av bygningen og til tilskudd til Nordenfjeldske Dampskibsselskabs pensjonistforening. Stiftelsens egenkapital per 31. desember 2018 var 2 451 910 kroner. Stiftelsen har ikke foretatt utdelinger de siste fire årene.

Christi Kjærlighed Thoning Owesens legater, org. nr. 964 903 700, har som formål «å gi bidrag til institusjoner, organer og foreninger som arbeider for å yte hjelp til kvinner/mødre og deres barn i krisesituasjoner», jf. vedtektene § 1. Stiftelsens egenkapital per 31. desember 2018 var i overkant av 4 millioner kroner. I 2018 delte stiftelsen ut 47 000 kroner, i 2017 31 000 kroner og i 2016 60 000 kroner.

Dispacheur Knoff og hustrus legat, org. nr. 943 898 723, skal ifølge vedtektene § 5 bare dele ut midler til «*værdige, trengende eldre damer av Trondjems by, gifte så vel som ugifte, som før har set bedre dage, og som ikke nyter offentlig understøttelse (...)*». Stiftelsens egenkapital per 31. desember 2018 var 798 331 kroner. Stiftelsen har ikke delt ut midler de siste tre årene.

Eldrelegat for økonomisk vanskeligstilte over 60 år, org. nr. 958 868 928, har en bestemmelse i vedtektene § 4 som sier at legatets årlige nettoavkastning skal deles ut til «*økonomisk vanskeligstilte over 60 år som er bosatt i Trondheim. Utdeling kan også foretas til humanitære og ideelle organisasjoner.*» Stiftelsens egenkapital per 31. desember 2018 var 3 674 003 kroner. Stiftelsen har ikke delt ut midler de siste tre årene.

Erry og Marius Hammers minne, org. nr. 976 699 025, skal (etter at bestemte begunstigede er falt fra) dele ut midler til «*menn eller kvinner hjemmehørende og bosatt i Trondheim og som ikke har det nødvendige til rimelig opphold, hva enten det skyldes sykdom, alder eller hel eller delvis arbeidsledighet. Porsjonene skal utdeles til folk som er eller har vært utøvende musikere eller handelsmenn eller enker efter sådanne*», jf. vedtektene § 3. Stiftelsens grunnkapital er urørlig. Egenkapitalen per 31. desember 2018 var 1 061 119 kroner og stiftelsen har ikke delt ut midler de siste tre årene.

Halvor Jenssens og hustrues legat, org. nr. 938 866 716, har som formål å gi støtte og hjelp til «*trengende og især til børns oppdragelse og videregående utdanning i Halvor Jenssens og hustrues slekt. Når inntekten tillater det, kan også trengende utenfor Halvor Jenssens og hustrues slekt erholde understøttelse av legatet, især til barns oppdragelse og utdanning til nyttige medlemmer av samfundet*», jf. vedtektene § 2. Stiftelsens egenkapital var per 31. desember 2018 1 446 736 kroner. Stiftelsen har gått med underskudd de siste tre årene og har derfor ikke delt ut midler.

Sjømannslegat for Trondheim, org. nr. 962 051 952, er et legat opprettet ved sammenslåing av tre ulike legater. Grunnkapitalen på 935 576 kroner er urørlig, jf. vedtektene § 1. Formålet er bestemt i vedtektene § 4: «*Legatets årlige nettoavkastning skal deles ut til økonomisk vanskeligstilte sjøfolk med familier som er bosatt i Trondheim. Utdeling kan også foretas til organisasjoner som er knyttet til sjøfolks virksomhet.*» Stiftelsens egenkapital per 31. desember 2018 var 1 412 485 kroner og stiftelsen har ikke utdelt midler de siste tre årene.

Thoning Owesens legat til opplæring av piker og gutter i håndgjerningsfag og lignende, org. nr. 975 383 016, har som formål å «*gi bidrag til piker og gutter hjemmehørende i Trondheim til grunnkurs i håndverk- og industrifag, eventuelt også til videregående kurs*», jf. vedtektene § 1. Det kan også ytes bidrag til kurs i fiskerifag, husflids- og estetiske fag, husholdningsfag, sjøfartsfag og lærlingutdanning, samt organisert kristelig ungdomsarbeid. Stiftelsens

egenkapital per 31. desember 2018 var 5 315 508 kroner. Stiftelsen har delt ut til sammen 81 000 kroner de siste tre årene.

Trondhjems bestillingsmenns og vaktmester Carl Stokke og hustru Ingeborg Stokkes legat, org. nr. 982 326 192, skal gi julebidrag til pensjonerte kommunale tjenestemenn som er medlemmer av Trondheim kommunale pensjonskasse. Stiftelsen har en urørlig kapital på 18 000 kroner og egenkapitalen per 31. desember 2018 var 50 247 kroner. Stiftelsen har ikke delt ut midler de siste tre årene.

Trondheim kommune barnelegat for personer under 18 år, org. nr. 975 385 752, ble opprettet ved sammenslåing av en rekke stiftelser. Den årlige nettoavkastningen skal i henhold til vedtektene § 4 deles ut til økonomisk vanskeligstilte barn og ungdommer under 18 år som er bosatt i Trondheim. Utdeling kan også skje til humanitære og ideelle organisasjoner. Stiftelsen hadde per 31. desember 2018 en egenkapital på 7 675 428 kroner. De siste tre årene har stiftelsen delt ut i underkant av 400 000 kroner til sammen.

Trondheim kommune institusjonslegat til klienttiltak i sosiale institusjoner i Trondheim, org. nr. 975 385 655, ble opprettet ved sammenslåing av to legater. Den årlige nettoformuen skal ifølge vedtektene § 4 deles ut til klienttiltak i private og offentlige institusjoner med tilhørighet i Trondheim. Egenkapitalen per 31. desember 2018 var 1 493 828 kroner. Stiftelsen har ikke utdelt midler de siste tre årene.

Trondheim kommune legat for funksjonshemmede i Trondheim, org. nr. 975 385 574, ble opprettet ved sammenslåing av en rekke legater. Ifølge vedtektene § 4 skal den årlige nettoavkastningen deles ut til «*fysisk eller psykisk funksjonshemmede i Trondheim. Utdelingen kan også foretas til humanitære og ideelle organisasjoner.*» Egenkapitalen per 31. desember 2018 var 3 759 007 kroner. Stiftelsen har ikke delt ut midler de siste tre årene.

Trondheim kommune utdannelseslegat for økonomisk vanskeligstilte barn, ungdom og voksne i Trondheim, org. nr. 975 385 77, skal etter vedtektene § 4 dele ut årlig nettoavkastning til «*økonomisk vanskeligstilte barn, ungdommer og voksne som er bosatt i Trondheim til teoretisk og praktisk utdanning. Utdeling kan også foretas til humanitære og reelle organisasjoner.*» Stiftelsens egenkapital per 31. desember 2018 var 3 960 831 kroner. Stiftelsen delte ut 48 000 kroner i 2016, men har de siste to årene ikke delt ut midler.

Søknad om sammenslåing ble avslått i vedtak av 23. mai 2019.

Stiftelsene påklaget vedtaket i klage av 12. juni 2019. Stiftelsestilsynet har vurdert klagen, men har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Saken ble oversendt Stiftelsesklagenemnda i brev av 5. november 2019.

Stiftelsesklagenemndas avgjørelse bygger på de saksdokumenter som nemnda har mottatt innen behandlingen av klagen.

3 Stiftelsestilsynets vedtak

Vedtaket av 23. mai 2019 lyder:

«Vi avslår søknaden om sammenslåing av stiftelsene TRONDHEIM KOMMUNE BARNELEGAT FOR PERSONER UNDER 18 ÅR, org.nr. 975 385 752, TRONDHEIM KOMMUNE UTDANNELSESLLEGAT FOR ØKONOMISK VANSKELIGSTILTE BARN, UNGDOM OG VOKSNE I TRONDHEIM, org.nr. 975 385 779, ELDRELEGAT FOR

ØKONOMISK VANSKELIGSTILTE OVER 60 ÅR, org.nr. 958 868 928, TRONDHEIM KOMMUNE LEGAT FOR FUNKSJONSHEMMEDE I TRONDHEIM, org.nr. 975 385 574, TRONDHEIM KOMMUNE INSTITUSJONSLEGAT TIL KLIENTTILTAK I SOSIALE INSTITUSJONER I TRONDHEIM, org.nr. 975 385 655, SJØMANNSLEGAT FOR TRONDHEIM, org.nr. 962 051 952, ERRY OG MARIUS HAMMERS MINNE, org.nr. 976 699 025, DISPACHEUR KNOFF OG HUSTRUS LEGAT, org.nr. 943 898 723, BANKDIREKTØR HELMER LUNDGREEN OG SØNN GROSSERER JOHAN FREDRIK ROSHAUV LUNDGREENS LEGAT, org.nr. 971 507 365, TRONDHJEMS BESTILLINGSMENNS OG VAKTMESTER CARL STOKKE OG HUSTRU INGEBORG STOKKES LEGAT, org.nr. 982 326 192, HALVOR JENSSENS OG HUSTRUES LEGAT, org.nr. 938 866 716, CHRISTI KJÆRLIGHED THONING OWESSENS LEGATER, org.nr. 964 903 700 og THONING OWESSENS LEGAT TIL OPPLÆRING AV PIKER OG GUTTER I HÅNDGJERNINGSFAG OG LIGNENDE, org.nr. 975 383 016 og TRONDHEIM KOMMUNE SOSIALLEGAT TIL ØKONOMISK VANSKELIGSTILTE ENSLIGE OG FAMILIER, org.nr. 875 385 712.»

Stiftelsestilsynet vurderer først om stiftelsene er «i det vesentlige likeartet», jf. stiftelsesloven § 45 andre ledd bokstav b. Konklusjonen er at stiftelsene har ulike formål og er opprettet på ulike tidspunkter av opprettere som ikke har noen naturlig sammenheng med hverandre.

Stiftelsestilsynet vurderer deretter om vilkårene for omdanning i stiftelsesloven § 46 er oppfylt. Når det gjelder vilkåret i bokstav a, at kapitalen er utilstrekkelig til å tilgodese stiftelsens formål på en rimelig måte, kommer Stiftelsestilsynet til at stiftelsen Trondhjems bestillingsmenns og vaktmester Carl Stokke og hustru Ingeborg Stokkes legat, samt Dispatcheur Knoff og hustrus legat oppfyller vilkåret. Deretter skriver Stiftelsestilsynet:

«Styrene må vurdere om noen av de andre stiftelsene kan ha i det vesentlige likeartet formål som disse stiftelsene. Vi ser at det allerede eksisterer et større «samlelegat», herunder Eldrelegat for økonomisk vanskeligstilte over 60 år. Siden ovennevnte stiftelser omhandler eldre damer og pensjonerte tjenestemenn kan det være naturlig å se om disse stiftelsene kan ha i det vesentlige likeartet formål.»

Videre kommer Stiftelsestilsynet til at stiftelsene Trondheim kommune institusjonslegat til klienttiltak i sosiale institusjoner i Trondheim, Sjømannslegat for Trondheim, Erry og Marius Hammers minne og Halvor Jenssen og Hustrues legat etter en samlet vurdering har en størrelse på kapitalen som gjør at de kan slås sammen. Stiftelsestilsynet skriver at styret må vurdere om noen av de andre stiftelsenes formål er i det vesentlige likartede. Dersom stiftelsene ikke finner andre stiftelser med i det vesentlige likartede formål, så kan de slå seg sammen med fordelingsnøkkel.

Trondheim kommune barnelegat for personer under 18 år, Trondheim kommune utdannelseslegat for økonomisk vanskeligstilte barn, ungdom og voksne i Trondheim, Eldrelegat for økonomisk vanskeligstilte over 60 år, Trondheim kommune legat for funksjonshemmede i Trondheim, Bankdirektør Helmer Lundgreen og sønn grosserer Johan Fredrik Roshauw Lundgreens legat, Christie Kjærighed Thoning Owesens legater, Thoning Owesens legat til opplæring av piker og gutter i håndgjerningsfag og lignende og Trondheim kommune sosiallegat til økonomisk vanskeligstilte enslige og familier har, etter Stiftelsestilsynets syn, tilstrekkelig kapital og oppfyller ikke vilkårene for omdanning.

Stiftelsestilsynet skriver at stiftelsene må sende en ny søknad om omdanning.

4 Klagers anførsler

Klager ber om en ny vurdering av søknaden.

Klagers anførsler kan oppsummeres slik:

Det overordnede formålet med søknaden er å etablere et robust legat, både økonomisk og med hensyn til legatets formål. Flere av de separate legatene har en avkastning som knapt dekker de faste utgiftene, slik at utdeling ikke er mulig. Ved å samle legatene kan man redusere de faste utgiftene slik at flere midler stilles til rådighet for utdeling.

Det vesentlige formålet er at legatene skal avhjelpe økonomiske vansker for enkeltpersoner og/eller familier direkte eller indirekte. Vilåret om «i det vesentlige likeartede formål» er dermed oppfylt.

Flere av stiftelsene som er søkt sammenslått har formål som ikke lenger er aktuelle på grunn av ingen eller liten etterspørsel. Eksempelvis skal Bankdirektør Lundgreen & Sønn støtte Sjømenns Aldershjem i Trondheim og bidra til driften av Nordenfjeldske Dampskipsselskabs pensjonistforening. Aldershjemmet er nedlagt og pensjonistforeningen har aldri søkt om økonomisk bistand fra legatet.

Trondheim kommunes institusjonslegat til klientiltak i sosiale institusjoner i Trondheim og Trondheim kommune legat for funksjonshemmede i Trondheim har få søkere. Dette gjelder også Thoning Owesens legat for opplæring av piker og gutter.

5 Stiftelsestilsynets merknader til klagen

Stiftelsestilsynet har ikke funnet grunn til å omgjøre vedtaket. Ved brev av 5. november 2019 har Stiftelsestilsynet oversendt klagen til Stiftelsesklagenemnda til avgjørelse.

Stiftelsestilsynet fremholder at selv om mange av stiftelsene skal dele ut til økonomisk vanskeligstilte, har de spesifikke mottakere. Det vises her til at det følger av vedtektsbestemmelsene til Trondheim kommune sosiallegat til økonomisk vanskeligstilte enslige og familier, Trondheim kommune barnelegat for personer under 18 år og Eldrelegat for økonomisk vanskeligstilte over 60 år at utdeling skal skje til mottakere innen bestemte aldersgrupper.

Når det gjelder stiftelsen Bankdirektør Helmer Lundgreen og sønn grosserer Johan Fredrik Roshauws legat, må Stiftelsestilsynet innhente ytterligere informasjon fra styret og Nordenfjeldske Dampskipsselskabs pensjonistforening. Dette vil være vurderinger som må tas som en egen omdanningssak. Det samme gjelder for Trondheim kommune institusjonslegat til klientiltak i sosiale institusjoner i Trondheim. Videre stiller Stiftelsestilsynet seg undrende til at Thoning Owesens legat til opplæring av piker og gutter i håndgjerningsfag og lignende har vansker med å finne søknader. Regnskapene viser at det har vært utdelinger i alle år fra 2013.

6 Stiftelsesklagenemndas vurdering

6.1 Rettslig utgangspunkt

Etter stiftelsesloven § 45 andre ledd b) kan omdanning av en stiftelse blant annet gå ut på at stiftelsen slås sammen med én eller flere andre stiftelser med i det vesentlige likeartet formål. Bestemmelsen er identisk med § 36 andre ledd nr. 2 i stiftelsesloven av 1980 som bygger på §

25 i lovutkastet i NOU 1975: 63 Stiftelser og omdanning. Om bakgrunnen for denne bestemmelsen heter det i NOU 1975: 63 punkt 5.9.3 (s. 98-99):

«Et alternativ til å oppheve stiftelser som er blitt så små at de ikke lenger har mulighet til å fylle sin funksjon på en rimelig måte, er å slå sammen flere stiftelser som har likeartet formål. Det er på det rene at omdanningsretten kan brukes til å foreta slik stiftelse, men omdanningen har likevel ikke samme karakter som når stiftelsen blir helt opphevet ved at kapitalen brukes til formålet. Man har derfor i praksis gått en del lenger når det gjelder å slå sammen stiftelser av ikke helt ubetydelig karakter, enn når det gjelder oppheving»

Forslaget i utredningen har bakgrunn i administrativ praksis om sammenslåing av stiftelser fra før stiftelsesretten ble lovfestet ved stiftelsesloven av 1980. I NOU-en er det redegjort for eksempler fra denne praksisen, bl.a. er det omtalt en sak om sammenslåing av en rekke offentlige stiftelser (legater) som ble forvaltet av Oslo kommune. Ved sammenslåingen ble et betydelig antall mindre legater samlet i tre større legater. De nærmere detaljene i de sammenslåtte legatenes formål varierte noe.

Forslaget i NOU-en ble fulgt opp av Justisdepartementet i Ot. prp. nr. 3 (1979-80) der det heter på side 34:

«Like aktuelt vil det være å slå sammen flere mindre stiftelser med samme eller beslektede formål til en stor stiftelse med ett felles formål. I disse tilfelle blir den enkelte stiftelse opphevet som selvstendig stiftelse. Men formuen vil fortsatt bestå som stiftelse og tjene det opprinnelige formål, eventuelt et beslektet formål. Praksis har derfor åpnet en relativt vid adgang til å foreta slike sammenslåinger. Utvalget nevner på s 98-99 flere dømme på denne type omdanning fra den seinere tid. Administrativ praksis har på dette området vist en klar tendens i retning av større adgang for omgjøringsmyndigheten til å foreta slike sammenslåinger når tungtveiende rasjonaliseringsbehov tilsier det. Denne praksis vil kunne fortsette etter utvalgets forslag og departementet finner ikke grunn til å foreslå endring på dette punkt.»

Også Justiskomiteen la vekt på at lovutkastet åpnet for sammenslåing av stiftelser med samme eller i det vesentlige likeartet formål til en stor stiftelse med et felles formål. I Innst. S. Nr. 40 (1979-80) heter det:

«Videre ser komitéen det som en fordel at flere mindre stiftelser med samme eller i det vesentlige likeartet formål kan slås sammen til en stor stiftelse. Dette har allerede vært gjort i noen tid i praksis ut fra rasjonaliseringsbehov.»

Som det fremgår av det gjengitte fra forarbeidene til stiftelsesloven ble det både av lovutvalget, departementet og Stortinget lagt stor vekt på at den tidligere bestemmelsen i 1980-loven § 36 andre ledd nr. 2 la til rette for sammenslåing av mindre stiftelser med samme eller i det vesentlige likeartet formål til en stor stiftelse med et felles formål. Det som er uttalt om bestemmelsen og ønsket om sammenslåing av mindre stiftelser er ikke senere fraveket, og har derfor fortsatt gyldighet.

Stiftelsesloven av 1980 § 36 andre ledd nr. 2 ble som nevnt ordrett videreført i den någjeldende stiftelsesloven uten at bestemmelsen er nærmere kommentert verken i NOU 1998: 7 Om stiftelser eller i lovproposisjonen (Ot. prp. nr. 15 (2000-2001) Om lov om stiftelser. I utkastet til ny stiftelseslov i NOU 2016: 21 er gjeldende lov 45 andre ledd b)

foreslått videreført, likevel slik at tillegget «i det vesentlige likeartete formål» er foreslått sløyfet, se nærmere nedenfor om dette.

I praksis er det lagt til grunn at sammenslåing av stiftelser med «i det vesentlige likeartet formål» kan vedtas med hjemmel i stiftelsesloven § 46 andre ledd om omdanning av bestemmelser «som ikke gjelder formålet og (som) det ellers må antas ikke er lagt vesentlig vekt på.» Det betyr at i disse tilfellene er sammenslåing mer kurant enn om sammenslåingen må vurderes etter reglene i loven § 46 første ledd, se like nedenfor. Dette samsvarer med uttalelsene i forarbeidene til stiftelsesloven av 1980 som er gjengitt over om ønsket om å legge til rette for sammenslåing av mindre stiftelser.

Stiftelsesloven har ingen særskilt bestemmelse om sammenslåing av stiftelser med ulikeartet formål. Det er imidlertid på det rene at bestemmelsen i loven § 45 andre ledd bokstav b ikke stenger for å slå sammen stiftelser med ulikeartet formål. I slike tilfeller må imidlertid sammenslåingen avgjøres med utgangspunkt i de strenge vilkårene for omdanning i lovens § 46 første ledd. Dette betyr at det stilles strenge krav for å slå sammen stiftelser som ikke anses for å ha «i det vesentlige likeartet formål». Det er et vilkår at minst ett av de strenge vilkårene for omdanning etter stiftelsesloven § 46 første ledd er oppfylt, jf. blant annet NOU 2016: 21 punkt 16. 2.6 (side 76) og Stiftelsesklagenemndas avgjørelse i sak 2015/5366.

Som det framgår av det som er sagt over, er det i saker om sammenslåing av stiftelser av sentral betydning om de stiftelsene som ønskes slått sammen har «i det vesentlige likeartet formål». Hva som nærmere ligger i denne formuleringen er ikke utdypet verken i forarbeider eller i juridisk teori. Det må derfor tas utgangspunkt i en normal ordlydsforståelse av formuleringen.

I sin tidligere praksis, blant annet sak 2018/497, har nemnda tatt utgangspunkt i at «i det vesentlige» kan erstattes med bruken av ordet «hovedsakelig» eller «stort sett». Videre heter det i den nevnte avgjørelsen at «*Begrepet «likeartet» betyr normalt at produktet fremstår som svært likt og gir et ensartet uttrykk. Kravet til likhet modereres av uttrykket «i det vesentlige».*

Det som ovenfor er gjengitt fra forarbeidene til stiftelsesloven av 1980 supplerer dette utgangspunktet. Lovgivers intensjon om å legge til rette for sammenslåing av mindre stiftelser kan tale for at det ikke bør stilles for strenge krav til når stiftelsene som ønskes slått sammen anses for å ha i det «vesentlige likeartet formål» slik at de kan slås sammen ut fra en hensiktsmessighetsvurdering etter stiftelsesloven § 46 andre ledd. Etter Stiftelsesklagenemndas syn trekker forarbeidene i retning av at det med uttrykket «vesentlig likeartet» formål legges opp til en noe bredere vurdering av formålenes «karakter» eller «slag» – om disse er i det vesentlige like - enn at det «produktet» stiftelsene leverer i henhold til formålet fremstår som i det vesentlig likt.

Kravet til at stiftelser som ønskes slått sammen etter loven § 46 andre ledd i «det vesentlige (har) likeartet formål» gjelder både for de overdragende og den overtakende stiftelsen der denne er en eksisterende stiftelse. For den overtakende stiftelsen gjelder dessuten at denne stiftelsens formål etter sammenslåingen i det vesentlige må videreføre de overdragende stiftelsenes formål eller et beslektet formål så langt dette er mulig. Om det ikke er mulig å videreføre formålet, vil man stå noe friere, jf. prinsippet i stiftelsesloven § 47 om innholdet av omdanningsvedtaket. Dette gjelder uavhengig av om den overtakende stiftelsen er en eksisterende stiftelse eller en stiftelse som blir opprettet ved sammenslåingen.

6.2 Den konkrete vurderingen

Som nevnt er det av sentral betydning i saken om de stiftelsene saken gjelder kan sies å ha «*i det vesentlige likeartet*» formål og om den foreslåtte formålsbestemmelsen til Trondheim kommune sosiallegat til økonomisk vanskeligstilte enslige og familier viderefører de overdragende stiftelsenes formål eller et beslektet formål så langt dette er mulig, jf. prinsippet i stiftelsesloven § 47 og det som er sagt ovenfor i punkt 6.1 om dette.

Alle stiftelsene som inngår i den planlagte sammenslåingen saken gjelder har et sosialt formål. Med enkelte unntak som nemnda kommer tilbake til, skal stiftelsene etter sine formål yte støtte til vanskeligstilte i Trondheim eller med tilknytning til Trondheim. De nærmere detaljene varierer imidlertid noe. De enkelte stiftelsene har nærmere bestemte målgrupper. For den overtakende stiftelsen - Trondheim kommune sosiallegat – er det foreslått et mer generelt formål rettet mot økonomisk vanskeligstilte enslige og familier i Trondheim. Den foreslåtte teksten er gjengitt ovenfor.

Alle stiftelsene blir i dag forvaltet av Trondheim kommune. Etter det nemnda forstår blir kapitalen forvaltet etter en felles investeringsstrategi som er vedlagt søknaden. Ti av stiftelsene har de samme styremedlemmene. Stiftelsene er av forskjellig alder. En del av legatene er opprettet på slutten av 1980-tallet eller i 1990, og var da en sammenslåing av en rekke eldre legater. Andre av legatene er gamle legater, og med til dels formålsbestemmelser som bærer preg av å være utformet under tidligere tiders sosiale forhold.

Stiftelsesklagenemnda er kommet til at Dispatcheur Knoff og hustrus legat, Eldrelegat for økonomisk vanskeligstilte over 60 år, Erry og Marius Hammers minne, Halvor Jenssens og hustrues legat, Sjømannslegat for Trondheim, og Trondheim kommune institusjonslegat til klienttiltak i sosiale institusjoner i Trondheim må anses som å ha «*i det vesentlige likeartet*» formål» og kan slås sammen med Trondheim kommune sosiallegat med den nye formålsbestemmelsen som er foreslått for dette legatet. De overdragende stiftelsene retter seg alle mot nærmere bestemte vanskeligstilte grupper som kan tilgodeses innenfor den foreslåtte formålsbestemmelsen for Trondheim kommune sosiallegat til økonomisk vanskeligstilte enslige og familier.

I denne sammenheng legges det også vekt på at enkelte av formålene fremstår som noe gammeldagse og lite treffende. Dessuten legges det vekt på at en del av legatene har liten egenkapital. Dispatcheur Knoff og hustrus legat, Erry og Marius Hammers minne, Halvor Jenssens og hustrues legat, Sjømannslegat for Trondheim og Trondheim kommune institusjonslegat til klienttiltak i sosiale institusjoner i Trondheim har en egenkapital på henholdsvis 798 331 kroner, 1 061 119 kroner, 1 446 736 kroner, 1 412 485 kroner og 1 493 828 kroner, og det er ikke utdelt midler de siste årene. Det framgår av det gjengitte fra forarbeidene at man kan gå lenger i å slå sammen stiftelser med en ikke helt ubetydelig kapital, enn når det gjelder ren oppheving.

Når det spesielt gjelder Trondhjems bestillingsmenns og vaktmester Carl Stokke og hustru Ingeborg Stokkes legat har dette legatet et spesielt formål som neppe kan sies å være «*i det vesentlige likeartet*» med de legatene som er nevnt i avsnittet over. Dette legatet har imidlertid en minimal egenkapital – 50 247 kroner – og det er ikke foretatt utdelinger de siste tre årene. I dette tilfelle er det åpenbart at vilkårene for å oppheve (oppløse) stiftelsen er oppfylt etter stiftelsesloven § 46 første ledd a). Nemnda har kommet til at det lille beløpet som er tilbake i denne stiftelsen kan overføres til Trondheim kommune sosiallegat til økonomisk vanskeligstilte enslige og familier ved sammenslåing, jf. stiftelsesloven § 47 annet ledd.

Når det gjelder de øvrige stiftelsene som er søkt sammenslått har Stiftelsesklagenemnda kommet til at søknaden ikke kan etterkommes. Stiftelsesklagenemnda bemerker i denne sammenheng:

Christi Kjærlighed Thoning Owesens legater skal gi bidrag til institusjoner, organer og foreninger som arbeider for å yte hjelp til kvinner/mødre og deres barn i krisesituasjoner. Dette legatet tilgodeser med dette ikke direkte økonomisk trengende personer, men bidrar med sosial hjelp ved å dele ut til organisasjoner som igjen driver hjelpearbeid. Denne stiftelsen har en egenkapital på i overkant av fire millioner kroner, og har dermed et kapitalgrunnlag som bør gi stiftelsen grunnlag for å ivareta formålet som en selvstendig stiftelse på en fornuftig måte. I 2018 delte stiftelsen ut 47 000 kroner, i 2017 31 000 kroner og i 2016 60 000 kroner.

Bankdirektør Helmer Lundgreen og søn grosserer Johan Fredrik Roshauv Lundgreens legat har et spesielt formål som ikke er «i det vesentlige likeartet» med de øvrige stiftelsene. For denne stiftelsen er det opplyst at den har vanskelig for å oppfylle formålet. Aldershemmet er etter det opplyste lagt ned, og pensjonistforeningen har ikke søkt om midler. Dette kan tale for at formålet ikke lenger lar seg etterleve, jf. stiftelsesloven § 46 første ledd a), men for å kunne konkludere her må nemnda ha nærmere dokumentasjon for at pensjonistforeningen ikke lenger eksisterer og at det heller ikke lenger er pensjonister som fyller vilkårene for å få utdelinger. Nemnda legger dessuten til at denne stiftelsen har såpass stor egenkapital – 2 451 910 kroner – at dette alene ikke gir grunnlag for omdanning., jf. stiftelsesloven § 46 første ledd.

Thoning Owesens legat til opplæring av piker og gutter i håndgjerningsfag og lignende står også i en spesiell stilling fordi denne stiftelsen ikke retter seg mot en spesielt vanskeligstilte gruppe, men mer har preg av et utdanningslegat. Dette formålet er ikke «i det vesentlige likeartet» med de stiftelsene som tillates slått sammen. Legatets formål faller dessuten utenfor det foreslåtte formålet for Trondheim kommune sosiallegat til økonomisk vanskeligstilte enslige og familier. Legatet har en ikke ubetydelig egenkapital – 5 315 508 kroner - og har delt ut til sammen 81 000 kroner de siste tre årene. Legatet har derfor en egenkapital som gir grunnlag for å gjennomføre formålet på en fornuftig måte. Stiftelsesklagenemnda kan på denne bakgrunn ikke se at vilkårene for omdanning etter stiftelsesloven § 46 første ledd a) er oppfylt.

Trondheim kommune barnelegat for personer under 18 år har til spesifikt formål å tilgodese vanskeligstilte barn og ungdommer under 18 år som er bosatt i Trondheim. Dette formålet er spesifikt er rettet mot barn, og dermed ikke i tilstrekkelig grad videreført i det foreslåtte formålet til Trondheim kommune sosiallegat til økonomisk vanskeligstilte enslige og familier. Nemnda legger også vekt på at stiftelsen har såpass høy egenkapital at formålet på fornuftig måte kan videreføres av den eksisterende stiftelsen. Stiftelsen hadde per 31. desember 2018 en egenkapital på 7 675 428 kroner. De siste tre årene har stiftelsen delt ut i underkant av 400 000 kroner til sammen.

Trondheim kommune legat for funksjonshemmede i Trondheim skal tilgodese fysisk og psykisk funksjonshemmede i Trondheim. Også denne stiftelsen har et spesifikt formål som ikke i tilstrekkelig grad videreføres i det foreslåtte formålet til Trondheim kommune sosiallegat til økonomisk vanskeligstilte enslige og familier. Også for denne stiftelsen legger nemnda vekt på at stiftelsen har en såpass høy egenkapital at formålet på en fornuftig måte kan videreføres av den eksisterende stiftelsen. Egenkapitalen per 31. desember 2018 var 3 759 007 kroner. Stiftelsen har ikke delt ut midler de siste tre årene. Imidlertid har stiftelsen

hatt et overskudd på i overkant av 30 000 kroner hvert år de siste tre årene som bør gjør det mulig å foreta utdelinger.

Trondheim kommune utdannelseslegat for økonomisk vanskeligstilte barn, ungdom og voksne i Trondheim skal tilgodese økonomisk vanskeligstilte barn, ungdom og voksne som er bosatt i Trondheim til teoretisk og praktisk utdanning. Stiftelsen har i likhet med de to stiftelsene som er nevnt like over et spesifikt formål som ikke i tilstrekkelig grad videreføres i det foreslåtte formålet til Trondheim kommune sosiallegat. Til felles med de to ovenfor nevnte stiftelsene har også denne stiftelsen en såpass høy egenkapital at formålet på en fornuftig måte kan videreføres av den eksisterende stiftelsen. Stiftelsen hadde en egenkapital per 31. desember 2018 på 3 960 831 kroner. Stiftelsen delte ut 48 000 kroner i 2016, men har de siste to årene ikke delt ut midler. Stiftelsen har hatt årsresultat på i overkant av 30 000 kroner de siste to årene som bør gjør det mulig å foreta utdelinger.

Stiftelsesklagenemnda har etter dette kommet til at klagen delvis tas til følge slik at følgende stiftelser tillates omdannet for sammenslåing med Trondheim kommune sosiallegat til økonomisk vanskeligstilte enslige og familier med det foreslåtte nye formålet: Trondhjems bestillingsmenns og vaktmester Carl Stokke og hustru Ingeborg Stokkes legat, Dispaceur Knoff og hustrus legat, Erry og Marius Hammers minne, Halvor Jenssens og hustrues legat, Eldrelegat for økonomisk vanskeligstilte over 60 år, Sjømannslegat for Trondheim og Trondheim kommune Institusjonslegat til klienttiltak i sosiale institusjoner i Trondheim.

For Trondheim kommune barnelegat for personer under 18 år, Trondheim kommune legat for funksjonshemmede i Trondheim, Trondheim kommune utdannelseslegat for økonomisk vanskeligstilte barn, ungdom og voksne i Trondheim, Bankdirektør Helmer Lundgreen og søn grosserer Johan Fredrik Roshauv Lundgreens legat, Christi Kjærlighed Thoning Owesens legater, og Thoning Owesens legat til opplæring av piker og gutter i håndgjerningsfag og lignende etterkommes ikke klagen.

Vedtaket om sammenslåing forutsetter at vedtektene for Trondheim kommune sosiallegat til økonomisk vanskeligstilte enslige og familier endres slik som angitt i søknaden, og den nye formålsbestemmelsen anses godkjent i og med dette vedtaket om sammenslåing.

7 Vedtak

Stiftelsesklagenemnda fatter etter dette følgende vedtak:

Stiftelsestilsynets vedtak oppheves delvis slik at Trondhjems Bestillingsmenns Forenings og Vaktmester Carl Stokke og hustru Ingeborg Stokkes legat, Dispaceur Knoff og hustrus legat, Erry og Marius Hammers minne, Halvor Jenssen og hustrues legat, Eldrelegat for økonomisk vanskeligstilte over 60 år, Sjømannslegat for Trondheim og Trondheim kommune institusjonslegat til klienttiltak i sosiale institusjoner i Trondheim kan slås sammen med Trondheim kommune sosiallegat til økonomiske vanskeligstilte enslige og familier.

Stiftelsestilsynet vedtak opprettholdes når det gjelder stiftelsene Bankdirektør Helmer Lundgreen og søn grosserer Johan Fredrik Roshauv Lundgreens legat, Thoning Owesens legat til opplæring av piker og gutter i håndgjerningsfag og lignende, Christie Kjærlighed Thoning Owesens legater, Trondheim kommune barnelegat for personer under 18 år, Trondheim kommune legat for funksjonshemmede i Trondheim og Trondheim kommune utdannelseslegat for økonomisk vanskeligstilte barn, ungdom og voksne i Trondheim.

Vedtaket er endelig og kan ikke påklages, jf. forvaltningsloven § 28 tredje ledd.

Vedtaket er enstemmig som angitt ovenfor.

Stiftelsestilsynets vedtak er endret delvis til gunst for klager. Etter forvaltningsloven § 36 kan klager kreve dekket vesentlige sakskostnader som har vært nødvendige for å få endret vedtaket. Eventuelt krav om dekning av sakskostnader bes rettet til Stiftelsesklagenemnda.

Oslo, 25. februar 2020

Gudmund Knudsen
Leder

Dokumentet er godkjent elektronisk